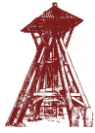
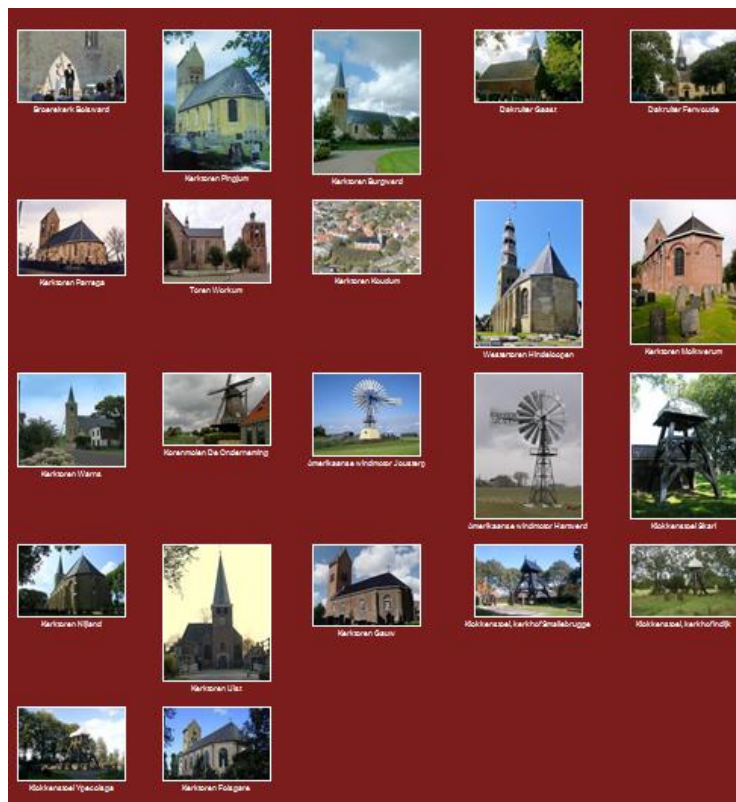

STICHTING TOT BEHOUD VAN MONUMENTEN IN DE GEMEENTE SÚDWEST-FRYSLÂN

Beleidsplan 2013 – 2016

Bezoekadres: Stadslaan 75, IJlst
Postadres: Postbus 11, 8650 AA IJlst
Algemeen Nut Beogende Instelling (ANBI)
IBAN NL 23 RABO 0325 5695 68
e-mail: info@stichtingmonumentenswf.nl
website: www.stichtingmonumentenswf.nl

Inhoud

1. Inleiding

2. De *Stichting tot behoud van monumenten in de gemeente Súdwest-Fryslân*

- Missie
- Doelen
- Ontstaan en ontwikkeling
- Bestuur
- Bureau
- Voor het Algemene Nut

3. Stand van zaken, ontwikkelingen en knelpunten

- Bezit en bouwkundige staat
- Uitbreiding bezit
- Toenemende aandacht voor regionale culturele identiteit

4. Beleid 2013 - 2016

- Financiën
- Wat willen we bereiken?
- Wat gaan we doen?
- Bouwhistorisch onderzoek
- Digitale mogelijkheden
- Actiever aandacht vestigen op schenken en nalaten
- Aanpassen beleidsplan

1. Inleiding

Voor u ligt het Beleidsplan 2013-2016 van de Stichting tot behoud van monumenten in de gemeente Súdwest-Fryslân. In dit beleidsplan geven we aan waar we ons als bestuur de komende jaren op willen richten.

Onze stichting is in december 2010 ontstaan door een fusie van gelijknamige stichtingen in de (voormalige) gemeenten Bolsward, Wûnseradiel en Nijefurd. Op het ogenblik (november 2013) heeft de stichting 14 kerktorens, 4 klokkenstoelen, 3 molens, 2 begraafplaatsen en 1 kerkruiene in eigendom en onderhoud.

Met name de kerktorens en de molens vormen herkenbare bakens in het zeer gevarieerde landschap van Súdwest-Fryslân. Door de goede zorgen voor haar monumenten draagt onze stichting actief bij aan het behoud van dit bijzondere cultuurlandschap en de daarin gelegen dorpen en steden.

Wat willen we de komende jaren proberen bereiken? Ons belangrijkste doel is om al onze bezittingen in een zodanige staat van onderhoud te brengen dat regulier onderhoud voldoende is voor de instandhouding voor de toekomst.

In dit beleidsplan zetten we uiteen welke beleidskeuzes we gemaakt hebben om dit doel te bereiken. Op basis hiervan willen wij de komende jaren werken aan het behoud van het erfgoed in ons bezit.

Onze monumenten liggen in de nog jonge gemeente Súdwest-Fryslân. De samenvoeging van de gemeenten Bolsward, Sneek, Wûnseradiel, Nijefurd en Wymbritseradiel tot Súdwest-Fryslân heeft ertoe geleid dat de nieuwe gemeente zich kan beroemen op een aantal indrukwekkende kwaliteiten en cijfers. Zo maakt zij deel uit van het Nationaal Landschap Zuidwest Fryslân, is zij qua oppervlakte (land én water) de grootste gemeente van Nederland (ca. 433 km² land en ca. 383 km² water en 69 kernen met in totaal ca. 82.000 inwoners) en liggen binnen haar grenzen ca. 649 rijksmonumenten, ca. 121 gemeentelijke monumenten, 24 beschermde stads- en dorpsgezichten en zes van de Friese Elfsteden. Wij zijn er trots op dat het merendeel van onze 22 monumenten binnen dit Nationale Landschap ligt en dat vier daarvan zich in een Elfstedenstad bevinden (te weten in Bolsward, Workum, Hindeloopen en IJlst.)

Als monumentenstichting zorgen wij professioneel voor onze monumenten en dragen zo actief bij aan het behoud van dit bijzondere en zeer gevarieerde cultuurlandschap en de daarin gelegen dorpen en steden.

Amerikaanse windmotor Jousterp

2. De Stichting tot behoud van monumenten in de gemeente Súdwest-Fryslân

Missie

De *Stichting tot behoud van monumenten in de gemeente Súdwest-Fryslân* zet zich in voor het herstel en de instandhouding van belangwekkende kerktorens, klokkenstoelen, begraafplaatsen, molens en de kerkruiene Broerekerk in Bolsward. De kerktorens, vaak in het hart van het dorp, zijn van belang voor het luiden van de klok(ken) voor kerkdiensten en begrafenissen en voor het slaan van de uren. De klokkenstoelen worden vooral gebruikt bij begrafenissen.

Onze korenmolen 'De Onderneming' in Witmarsum doet al veertig jaar dienst als opleidingscentrum voor molenaars en maalt bijna dagelijks graan voor een bakker uit Harlingen. Onze beide Amerikaanse windmotoren staan 'reserve' voor het bemalen van de bijbehorende polder. Bij extreme regenval assisteren zij het gemaal van het Wetterskip Fryslân.

Doelen

Uitgaande van deze missie heeft de stichting de volgende doelen:

- Het op professionele basis restaureren, onderhouden en beheren van de monumentale bouwwerken/gebouwen door het inzetten van uitsluitend deskundigen en mensen die kennis hebben van monumenten in de breedste zin;
- Het vergroten van belangstelling voor en kennis van de monumenten en het levend houden van de publieke belangstelling voor deze rijksmonumentale gebouwen door middel van onze website;
- Het leveren van een bijdrage aan de instandhouding en versterking van de beleving en de waardering van het karakteristieke Friese cultuurlandschap;
- Het krijgen en verschaffen van meer inzicht in de bouwhistorie van onze monumenten door het laten uitvoeren van bouwhistorische verkenningen en -onderzoeken;
- Het bijdragen aan de toeristische aantrekkelijkheid van de provincie Fryslân in het algemeen en het landschap van Súdwest-Fryslân in het bijzonder.

Restauratie klokkenstoel in kerktoren Pingjum

In artikel 2 van de statuten is opgenomen dat de stichting ten doel heeft:

- a. Het bevorderen van de instandhouding van monumenten als bedoeld in de Monumentenwet 1988 en of de gemeentelijke Erfgoedverordening, voor zover deze zijn gelegen binnen de grenzen van de gemeente Súdwest-Fryslân;
- b. Het verrichten van alle verdere handelingen die met het genoemde onder a. in de ruimste zin verband houden of daartoe bevorderlijk kunnen zijn;
- c. Het beheren van de monumenten.

Lid 2 geeft aan dat de stichting haar doel tracht te verwezenlijken door onder meer:

- a. Het in juridische eigendom verwerven van monumenten als hiervoor omschreven;
- b. Het (doen) restaureren en onderhouden van de verworven monumenten;
- c. Het onderhouden van nauwe contacten met de verantwoordelijke bestuurders van de gemeente Súdwest-Fryslân en de provincie Fryslân;
- d. Het vergroten van het draagvlak onder de bevolking voor de monumenten;
- e. De verwerving van geldmiddelen;
- f. Alle andere wettige middelen die voor het doel bevorderlijk kunnen zijn.

Restauratie kerktoeren Hindeloopen

Onze stichting dient het algemeen belang en heeft geen winstoogmerk.

Ontstaan en ontwikkeling

Onze stichting is op 29 december 2010 ontstaan door een fusie van gelijknamige stichtingen in de gemeenten Bolsward, Wûnseradiel en Nijefurd om te voorkomen dat monumentale gebouwen zouden verpauperen of teloorgaan. Inmiddels hebben wij 22 rijksmonumentale bouwwerken en twee monumentale begraafplaatsen in ons bezit. De waardering voor de monumenten in onze provincie en het werk van onze stichting is de afgelopen decennia gestaag toegenomen.

Anno 2013 is onze stichting een van de belangrijkste monumentenorganisaties in de provincie Fryslân, dit mede omdat permanent technische en inhoudelijke expertise op het gebied van de monumentenzorg wordt ingehuurd van het

Steunpunt Monumentenzorg Fryslân. Ook binnen het bestuur is de nodige expertise aanwezig op het gebied van bestuur, financiën en monumentenzorg. Op deze wijze wordt door de stichting zeer professioneel gewerkt.

Bij het beheer van de monumenten spelen verder vele vrijwilligers in de dorpen en steden een grote rol. Zij winden uurwerken op, luiden de klokken, steken de vlag uit, laten de molens op gezette tijden draaien en signaleren problemen zodat daar op een professionele manier adequaat actie op ondernomen kan worden.

Bestuur

J. W. Boekhoven, voorzitter (oud-burgemeester gemeente Nijefurd)
Mw. W. Vroegindeweyj, vicevoorzitter (oud-burgemeester gemeente Bolsward)
R. Boersma, secretaris (oud-wethouder gemeente Wûnseradiel)
A. Hoekema, penningmeester (oud-medewerker financiën gemeente Nijefurd)
Mw. Y. Attema (oud-medewerker Rijksdienst Cultureel Erfgoed)
B.J. v.d. Broek (oud-wethouder gemeente Sneek)
H. Smid (oud-raadslid gemeente Nijefurd)
Mw. A. Koopmans (oud-kerkrentmeester Parrega)

Bureau

Het door het bestuur vastgestelde beleid van de stichting wordt onder dagelijkse verantwoordelijkheid van de voorzitter, de secretaris en de penningmeester door het Steunpunt Monumentenzorg Fryslân uitgevoerd. De stichting houdt kantoor in het voormalige gemeentehuis in IJlst en kan daar ook vergaderen. De gemeente Súdwest-Fryslân ondersteunt de stichting verder met een werkplek met computer en toebehoren.

Voor het Algemene Nut

De stichting heeft een zogeheten ANBI-verklaring. Omdat zij een Algemeen Nut Beogende Instelling is, kunnen giften aan de stichting onder voorwaarden worden afgetrokken van de inkomstenbelasting. Bovendien hoeft de stichting geen belasting te betalen over erfstellingen en legaten. Aan alle eisen die de belastingdienst stelt aan deze verklaring wordt voldaan door het publiceren van de juiste gegevens en documenten op onze website: www.stichtingmonumentenswf.nl

3. Stand van zaken, ontwikkelingen en knelpunten

In dit hoofdstuk beschrijven we kort de stand van zaken rond het bezit en de werkzaamheden van onze stichting, wat we verwachten dat er de komende jaren op ons af zal komen en tot welke (nieuwe) opgaven dit zal leiden. We benoemen ook de huidige en te verwachten (specifieke) knelpunten.

Bezit en bouwkundige staat

Onze stichting heeft de afgelopen jaren 22 monumentale gebouwen en 2 begraafplaatsen in haar bezit gekregen. Allemaal monumenten die niet te exploiteren zijn. Geld genereren uit dit bezit is daarom niet of nauwelijks mogelijk. Beide begraafplaatsen zijn al vele jaren gesloten. Kerktorens en klokkenstoelen kunnen niet verhuurd worden. Alleen de toren in Workum is groot genoeg en staat op een dusdanige plek in het centrum van de stad, dat deze in de zomermaanden verhuurd wordt ten behoeve van een rommelmarkt. De twee Amerikaanse windmotoren worden ingezet ten dienste van Wetterskip Fryslân als hun gemaal bij hevige regenval het werk niet alleen aan kan. Daarvoor ontvangen wij jaarlijks een kleine vergoeding. De korenmolen is al vele jaren een opleidingsmolen voor molenaars. Het gaat hier om vrijwilligerswerk dat weliswaar geen geld oplevert, maar wel goed geschoolde molenaars die andere rijksmonumentale molens weer kunnen laten draaien en daar een oogje in het zeil kunnen houden!

Broerekerk in Bolsward

De voor Nederland unieke glas-overdekte ruïne van de Broerekerk in Bolsward is door de serene sfeer bij uitstek geschikt als plaats van stilte en bezinning. Zo nu en dan wordt het monument verhuurd voor passende activiteiten en voor trouwerijen.

De afgelopen jaren zijn verschillende kerktorens en twee molens volledig gerestaureerd. Het bezit van onze stichting staat er anno 2013 redelijk tot goed bij, maar er zijn nog wel verschillende deelrestauraties nodig.

Het is ons streven om alle monumenten op een goed onderhoudspeerl te krijgen en dit met regulier onderhoud ook zo te houden. Binnen het huidige tijdsgewricht mag dit een ambitieuze doelstelling worden genoemd.

Uitbreiding bezit

Onze stichting is bereid meer monumenten in eigendom te verkrijgen. Voorwaarde voor eventuele uitbreiding van het monumentenbezit is wel dat de gemeente Súdwest-Fryslân als belangrijkste ‘sponsor’ hiermee instemt én dat er voor de instandhouding van deze monumenten voldoende financiën voorhanden zijn.

Toenemende aandacht voor regionale culturele identiteit

In deze tijd die gekenmerkt wordt door mondialisering, digitalisering en vervagende grenzen, zien we een oplevende belangstelling voor de geschiedenis en de cultuur van de eigen streek. De oude Friese kerken en torens, molens en klokkenstoelen zijn bij uitstek gebouwen waardoor de beleving van de eigen geschiedenis en cultuur vorm kan krijgen.

4. Beleid 2013-2016

Financiën

Ter oriëntatie volgt hier een schets op hoofdlijnen van het huishoudboekje van onze stichting. Op basis van het huidige bezit is de begroting voor 2013 als volgt:

Lasten	2011	2012	2013
Algemene kosten: technische/administratieve ondersteuning	48.429	38.550	52.400
Algemene kosten: overige	7.116	4.000	4.000
Bestuurskosten: overige bestuurskosten	1.089	4.100	4.100
Instandhouding: kosten instandhouding	89.494	419.23	
Instandhouding: subsidiabele kosten			210.690
Instandhouding: niet-subsidiabele kosten			47.020
Financiering: rente leningen en bankkosten	126	170	170
Onvoorzien		4.400	4.520
Totale lasten	<u>146.254</u>	<u>470.450</u>	<u>322.900</u>

Baten	2011	2012	2013
Algemene baten: bijdragen gemeente Súdwest-Fryslân	102.762	102.760	141.900
Instandhouding: onttrekking aan reserve			
Instandhouding: huuropbrengsten objecten	1.984	1.600	1.600
Instandhouding: subsidies en bijdragen	26.662	342.915	148.150
Overige baten			5.000
Financiering: rente rekening-courant en belegde middelen	299	2.500	2.400
Diverse bijdragen	511		8.000
Totale baten	<u>132.218</u>	<u>449.775</u>	<u>307.050</u>

Saldo	<u>-14.036</u>	<u>-20.675</u>	<u>-15.850</u>
--------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------

De kolom 2011 bevat de gerealiseerde bedragen. De kolom 2012 bevat de gewijzigde ramingen. De kolom 2013 bevat de ramingen voor dat jaar.

Lantaarn toren Workum

De meerjarenraming voor de jaren 2014 - 2016 geeft het volgende beeld:

Lasten	2014	2015	2016
Algemene kosten: technische/administratieve ondersteuning	52.400	52.400	52.400
Algemene kosten: overige	4.000	4.000	4.000
Bestuurskosten	4.100	4.100	4.100
Instandhouding: kosten instandhouding			
Instandhouding: subsidiabele kosten	160.790	173.450	188.030
Instandhouding: niet-subsidiabele kosten	45.360	34.940	27.610
Financiering: bankkosten	180	190	200
Onvoorzien	4.500	4.600	4.700
Totale lasten	<u>271.330</u>	<u>273.680</u>	<u>281.040</u>

Baten	2014	2015	2016
Algemene baten: bijdrage gemeente	141.900	141.900	141.900
Instandhouding: huuropbrengsten registergoederen	1.600	1.600	1.600
Instandhouding: subsidies en bijdragen	94.420	88.210	102.210
Instandhouding: overige baten	5.000	2.500	2.500
Financiering: rente belegde middelen	2.250	2.100	1.900
Fondsenwerving	8.000	8.000	8.000
Totale baten	<u>253.170</u>	<u>244.310</u>	<u>258.110</u>

Saldo	<u>-18.160</u>	<u>-29.370</u>	<u>-22.930</u>
--------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------

De geraamde saldi in de jaren 2014 tot en met 2016 komen uit op een negatief bedrag van totaal € 70.460. Dit bedrag komt ten laste van de reserve van de stichting.

Op basis van de begroting en meerjarenraming zal de reservepositie van de stichting zich naar verwachting als volgt ontwikkelen:

Jaren	Stand reserve 1 januari	Raming exploitatie- saldi	Stand reserve 31 december
2012	223.030	-20.675	202.355
2013	202.355	-15.850	186.505
2014	186.505	-18.160	168.345
2015	168.345	-29.370	138.975
2016	138.975	-22.930	116.045

Het bestuur is van mening dat de minimale omvang van de reservepositie van de stichting voorshands moet worden bepaald op € 10.000 per monument. Dit bedrag is gebaseerd op elders gehanteerde criteria.

Totaal voor 22 monumenten is de minimale omvang van de reservepositie dan € 220.000.

In het voorjaar van 2012 heeft de staatssecretaris van Cultuur aangekondigd dat de rijksbijdrage met ingang van 2013 omlaag gaat van 65% en 60% naar 50%. Daarnaast wordt er een limiet aan de subsidie gesteld op basis van de herbouwwaardes van de monumenten. Voor een aantal van onze monumenten betekent dit dat het maken van het periodiek instandhoudingsplan meer kost dan de rijkssubsidie die het op zal leveren. Ook wordt er in de regeling

Kerktoren Workum in de steigers

geen rekening mee gehouden dat kerktorens door hun hoogte veel extra kosten vergen om alles in geval van onderhoud of restauratie goed te kunnen bereiken (steigers e.d.) Dit alles bij elkaar betekent dat in de nabije toekomst door onze stichting een fors hogere eigen bijdrage moet worden opgebracht. Hopelijk kunnen we verschillende cultuurfondsen en de gemeente en provincie bereid vinden om ons hierbij financieel te ondersteunen.

De rijkssubsidie voor de instandhouding van de monumenten is beperkt tot het onderhoud aan het casco en het eventuele monumentale interieur, waaronder ook uurwerken en klokken. Voor het onderhoud van de begraafplaatsen geldt een sobere onderhoudsregeling. De provincie Fryslân heeft tot nu toe steeds subsidie beschikbaar gesteld voor restauraties en ook aanvullende onderhoudssubsidie voor de molens. Zonder de provinciale bijdragen zou het voor onze stichting onmogelijk worden de monumenten goed te onderhouden.

De nadruk voor de komende jaren ligt op de voortzetting van het beleid, maar daarnaast zullen we *nog* vindingrijker moeten worden in het aanboren van nieuwe inkomstenbronnen.

Wat willen we bereiken?

Zoals we eerder hebben aangegeven is het onze ambitie rijksmonumenten die men ons heeft toevertrouwd (of nog wil toevertrouwen) goed te beheren. Deze ambitie kunnen we alleen waarmaken als we daarvoor ook de benodigde middelen hebben. Dit is niet zonder meer het geval en dat houdt in dat we niet alles kunnen doen wat we graag zouden willen doen. We zullen keuzes moeten maken en het zou kunnen zijn dat die keuzes niet altijd in het voordeel van de monumenten uitvallen. Tegelijk werken we er hard aan onze inkomsten zo goed mogelijk op peil te houden.

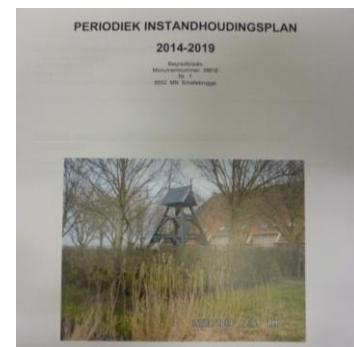
Wat gaan we doen?

Als stichting vinden wij het belangrijk dat er op professionele wijze wordt omgegaan met de monumenten. Dit is de reden waarom wij de professionele aanpak van de monumentenstichtingen waaruit wij zijn ontstaan willen voortzetten.

Dit betekent onder meer dat wij bij de aanpak van het instandhoudingswerk de gangbare kwaliteitsnormen, die een objectieve maatstaf vormen voor de kwaliteit van de uitvoering van het instandhoudingswerk, respecteren.

Daarnaast staan wij planmatig onderhoud van onze monumenten voor. Tijdig onderhoud kan dure en ingrijpende restauraties voorkomen. Daarom is planmatig onderhoud een vereiste. Hiertoe worden voor de in ons bezit zijnde rijksmonumenten tijdig periodieke instandhoudingsplannen (PIP-plannen) vervaardigd. Aan de hand van deze plannen worden de onderhoudswerkzaamheden opgedragen aan bedrijven die over voldoende deskundigheid beschikken.

Voor de monumenten die reeds in ons bezit zijn is het onderhoud voor de komende zes jaar met steun van rijk, provincie en diverse cultuurfondsen waarschijnlijk wel veilig te stellen. Voor de komende jaren is het zaak om na te denken over de bekostiging van het onderhoud van deze monumenten ná die periode van zes jaar, als de Rijksbijdrage gedaald zal zijn van 65/60% naar 50% en ook de herbouwwaarde medebepalend is voor de hoogte van de subsidie.

Periodiek instandhoudingsplan

Bouwhistorisch onderzoek

De afgelopen jaren is, mede door de instelling van de WABO (Wet algemene bepalingen omgevingsrecht), bouwhistorisch onderzoek meer en meer een onderwerp geworden. Als bestuur dragen wij alle aspecten die met de instandhouding van onze monumenten te maken hebben een warm hart toe. Reden waarom wij ingeval van restauratie van een van onze monumenten waarover weinig bekend is, groot voorstander zijn van het laten uitvoeren van een bouwhistorisch onderzoek.

De provincie Fryslân had en heeft tot nu toe nog steeds een subsidiepotje voor bouwhistorisch onderzoek. Wij zullen daar een beroep op blijven doen voor de bekostiging van een deel van deze kosten.

Homepage van onze website

Digitale mogelijkheden

Op 1 januari 2013 is onze website www.stichtingmonumentenswf.nl gelanceerd.

Verder hebben wij op de Broerekerk op twee plaatsen een bordje met de QR-code aangebracht die toeristen rechtstreeks naar onze website leidt.

Ook op onze andere monumenten gaan wij dergelijke bordjes aanbrengen zodat toeristen via de code op onze website meer over het

betreffende monument kunnen lezen. Met name de jongere generatie hopen we op die manier te interesseren voor onze monumenten. Wordt de QR-code op termijn voorbijgestreefd of vervangen door een ander systeem, dan willen wij daar natuurlijk bij aansluiten.

Actiever aandacht vestigen op schenken en nalaten

Het ligt in onze bedoeling ook meer aandacht te vragen voor schenkingen en nalatenschappen, onder andere door mensen erop te wijzen dat onze stichting het zonder hun steun niet redt.

Aanpassen beleidsplan

De wereld is steeds in ontwikkeling. Voor monumentenzorg is dit niet anders. Als stichting zullen we ons beleid regelmatig moeten aanpassen aan veranderende regelgeving en nieuwe subsidieregelingen. Het is daarom ons streven om ons beleid iedere vier jaar onder de loop te nemen en het beleidsplan te actualiseren.

Vastgesteld in de bestuursvergadering van 19 december 2013

J.W. Boekhoven, voorzitter

R. Boersma, secretaris